

16 ноември
14:00-18:30 ч.

Ул. Чаталджа 76
София

БЪЛГАРСКА
СТОПАНСКА
КАМАРА

В ПОДКРЕПА НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС ОТ 1980 г.

ДИСКУСИЯ

ПЕНСИОННО- ОСИГУРИТЕЛНАТА СИСТЕМА:

- ↪ състояние,
- ↪ проблеми,
- ↪ визия за развитие

www.bia-bg.com

ПРЕДВИДИМОСТТА В ПРАВОТО НА ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ

Албена Великова

*Българска асоциация по трудово право
и обществено осигуряване*

Пенсионни системи

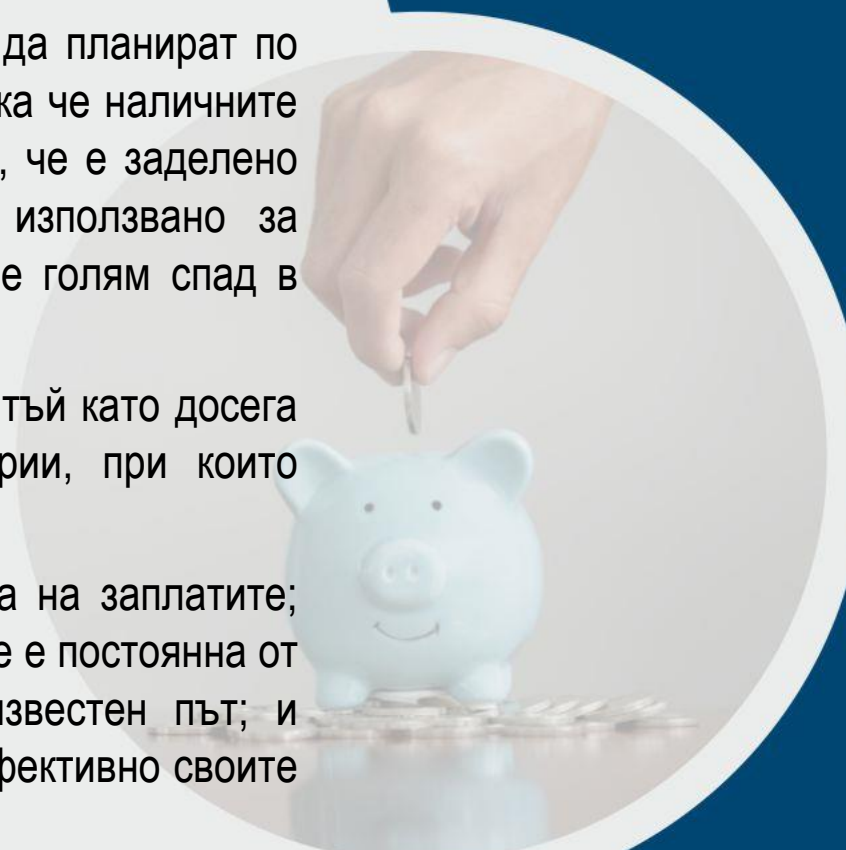
„Обещават“, че в замяна на редовно внасяне на вноски през годините на работа, хората могат да разчитат на пенсионната система за доходи в период от време (на пенсиониране).

За да функционират ефективно, пенсионните системи трябва да бъдат организирани така, че тези обещания да предоставят стабилен, предвидим и адекватен източник на пенсионни доходи за всеки участник.

Значение на темата

- ❖ Предсказуемостта позволява на отделните лица и обществото като цяло да планират по подходящ начин финансирането на желаното ниво на пенсионен доход, така че наличните ресурси при пенсиониране да не са **нито прекалено високи** — означава, че е заделено твърде много за пенсиониране, което би могло да бъде по-добре използвано за задоволяване на други нужди, **нито твърде ниски** — причинява твърде голям спад в стандарта на живот при пенсиониране.
  - ❖ На предвидимостта на пенсиите се обръща сравнително малко внимание, тъй като досега дебатът се фокусира върху сравнения, използващи изкуствени сценарии, при които събитията винаги се развиват по предвидим начин.
- Напр., те приемат, че: работещите имат постоянна заетост и стабилни нива на заплатите; заплатите и цените растат с фиксиран темп; възвръщаемостта на инвестициите е постоянна от година на година; промените в продължителността на живота следват известен път; и политическите институции и институциите от частния сектор ще изпълняват ефективно своите роли.

ПРЕДВИДИОМСТ

- Ползите, които са били обещани по време на трудовия живот, действително да се материализират при пенсиониране.
- Стойността на изплатените обезщетения да има известна предсказуема връзка със стандарта на живот, преобладаващ към момента на пенсиониране. Т.е. обезщетението да замени предвидим процент от приходите.

ПРАВО

- **Социална сигурност:**
чл.22 и чл.25 ВДПЧ, чл.9 МПИСКП
Конвенция за минималните стандарти за социална сигурност, 1952 г. (№102)
Харта за основните права на ЕС – чл.34, ал.1 отн. достъп до обезщетения, в т.ч. за старост
Конвенция № 35 отн. осигуровката старост в индустрията
Конвенция № 36. Земеделието
- **Обществено осигуряване:**
Обществено осигуряване/ Конституция на Република България, КСО/
Задължително
? възможност за ограничаване

Социалните права изискват активна политика от публичната власт

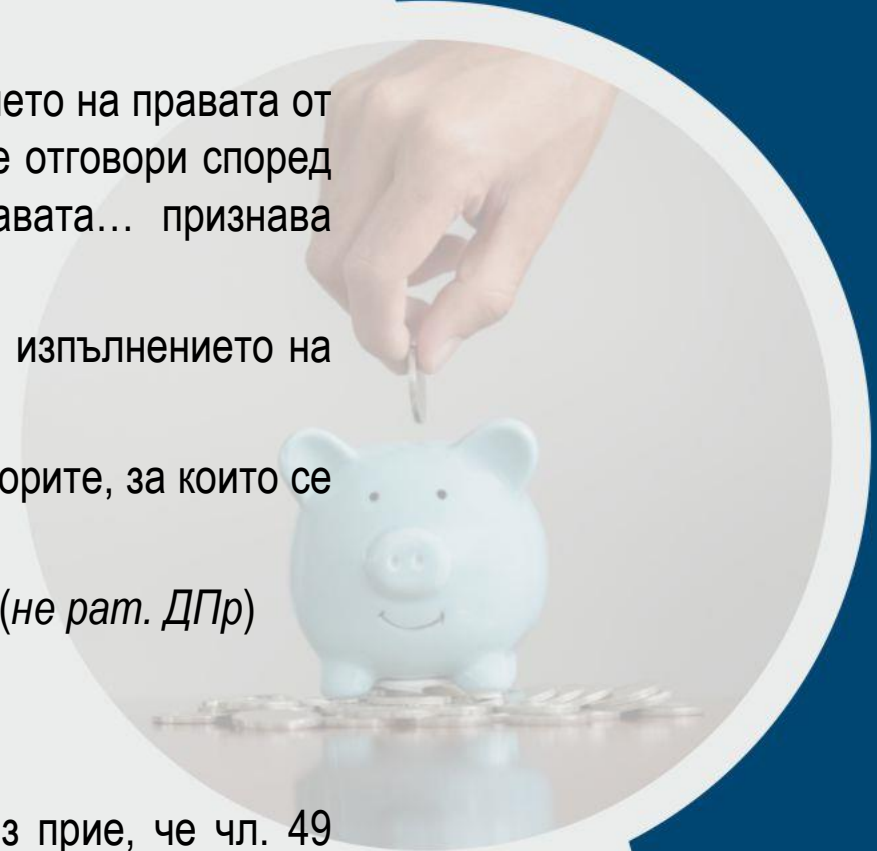
- ✦ установени „минимални основни“ задължения на държавата
- ✦ Всеки има право да изисква от държавата да зачита и осигурява реализирането на правата от второ поколение (икономически, социални и културни права). Държавата ще отговори според възможностите и ресурсите, които притежава. **Арг. в МПИСКП** «държавата... признава (*право*)... се задължава (да осигури ... мерки, програми)»
- ✦ Контролни механизми: проучвания по периодични доклади от държавите за изпълнението на техните договорни задължения
- ✦ разглеждане на жалби (индив./кол.) за нарушения на задълженията по договорите, за които се твърди, че са извършени от държавата

Напр., Комитет за икономически, социални и културни права във вр. с МПИСКП (*не rat. ДПр*)

Европейски комитет по социални права във вр. с ЕСХ (р) на СЕ;

МОТ – Комитет на експертите (разглежда национални доклади)

С решение от 5.11.2014 г. по дело С-103/2013 г. Съдът на Европейския съюз прие, че чл. 49 ДФЕС не допуска разпоредба като чл. 94 КСО

Решения за пенсиониране

❖ Ограничена рационалност

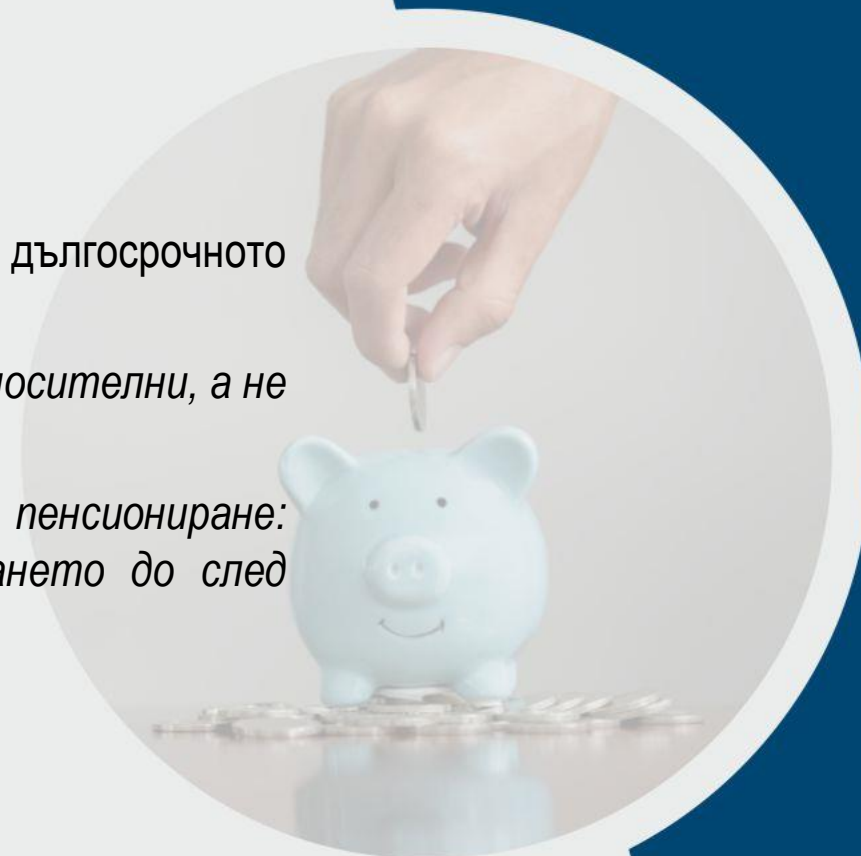
? действие с очакване за максимизиране на очакваната полезност

❖ Когнитивни пристрастия (системни грешки)

❖ Възможността за ранно оттегляне от пазара на труда доминира над дългосрочното финансово благополучие

❖ Влияние на начина, по който се представя информацията (*сравняват се относителни, а не абсолютни мерки*)

Предвидимостта на пенсионната система влияе пряко върху решението за пенсиониране: при по-стабилни системи хората са по-склонни да отложат пенсионирането до след официалната възраст за пенсиониране.

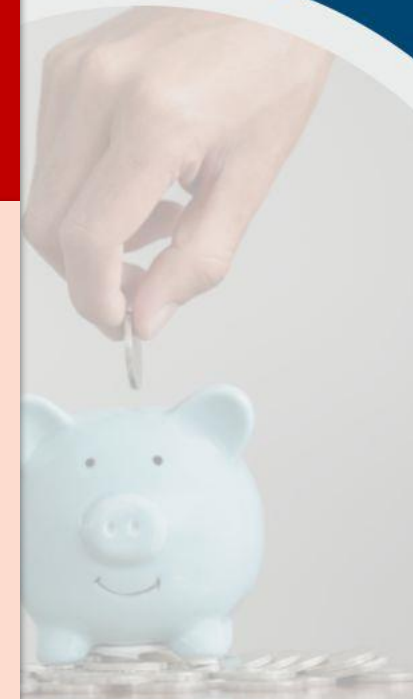

РАЗХОДОПОКРИВНА СИСТЕМА

1. Отчитат се средните доходи в периода на трудова дейност
2. Централизирано управление
3. Финансира се от вноски на работодатели и работещи
4. Участието на държавата /нараства/
5. Корекции спрямо инфлационни процеси
6. Корекции, основани на участие в капиталови ПФ

КАПИТАЛОВА СИСТЕМА

1. Дефинирани вноски
2. Стойност на натрупаните вноски и доход от тях
3. Частно управление
4. Финансира се от вноски и доходност от инвестиции
5. Контрол от държавен орган и ограничения при инвестиране
6. Корекции спрямо период на изплащане

- ▷ Процес на установяване и прилагане на правилата

при РП с-ма: процес на адаптиране

високи очаквания /обещания за доходи/ -

налага коригиране на вноски или плащанията

при чести и/или неадекватни действия – предсказуемостта и адекватността на доходите след пенсиониране са застрашени

- ▷ Периодични промени поради икономически и демографски условия

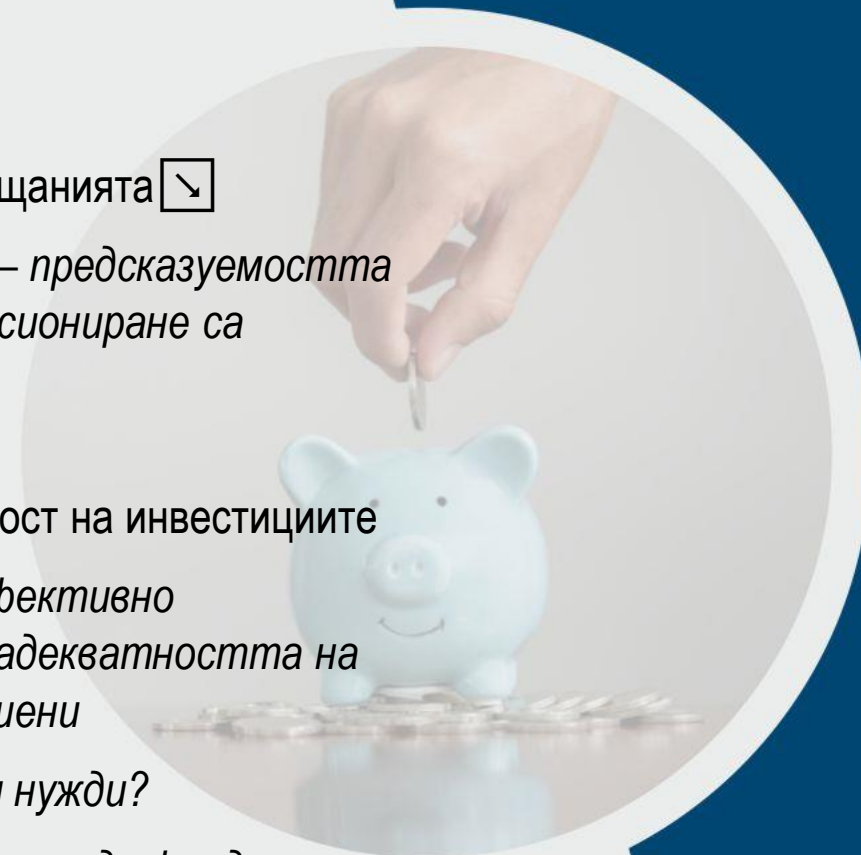
при КС: лихвени проценти и възвръщаемост на инвестициите

при липса на баланс по сметките и неефективно

администриране - предсказуемостта и адекватността на доходите след пенсиониране са застрашени

Допускане да бъдат използвани за други нужди?

Последици при прехвърляне на средства между фондове.

1. при демографски промени:

- ▷ А) Увеличаване продължителността на живота
- ▷ В) Раждаемост
- ▷ С) Миграция

2. при колебания в икономиката

3. Процент на заместване?

▷ Плащане за по-продължителен период от време;

при РП с-ма: ? фискален баланс

коригиране чрез политически процес:

- увеличаване на вноски / възраст за пенсиониране

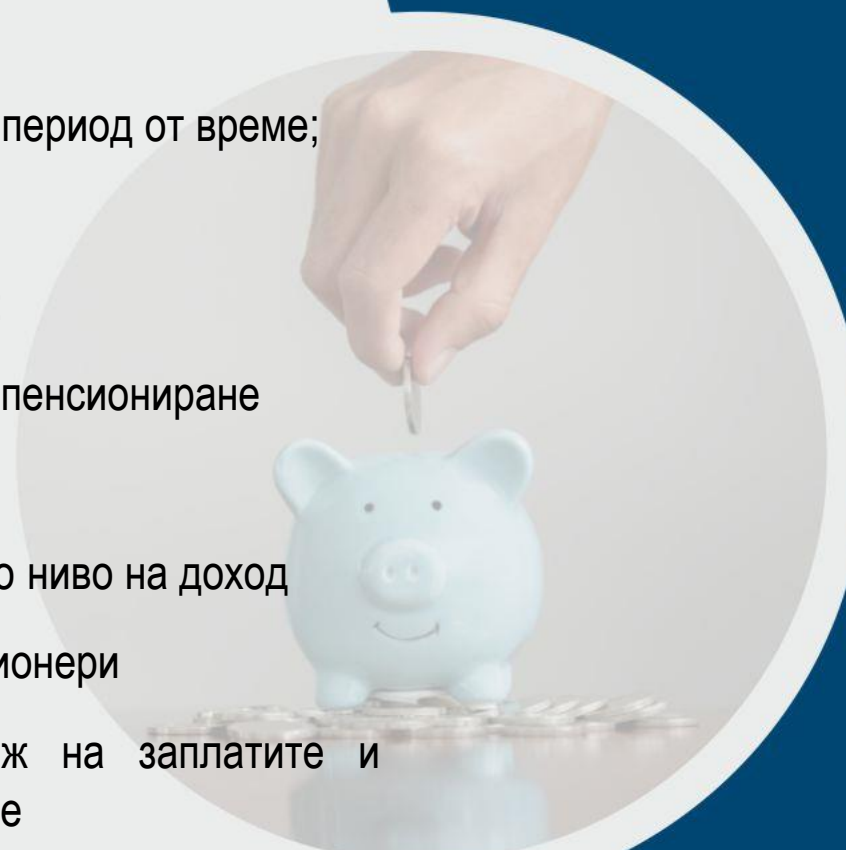
- намаляване размер на плащанията

при КС: ? Осигуряване на определено ниво на доход

▷ Съотношение работещи – пенсионери

▷ Не предсказуемост на растеж на заплатите и възвръщаемост на инвестициите

при КС: целият риск се поема от работещите

ИЗНЕНАДИ И ОПИТИ ЗА БАЛАНСИРАНЕ

▷ Промени в ДПО

▷ периода 2020 – 2022

- 18 промени в чл.70 и 12 – в чл.70а от КСО

- промяна в съотношението между размера на пенсиите:

минимална пенсия - ЗБДОО и гаранции по чл.70, ал. 13-15 КСО

социална пенсия и пенсия за осигурителен стаж

минимален и максимален размер на пенсията

▷ Промени в ДЗПО

- Възможност за отказ от осигуряване

- откога може да се получава пенсия от УПФ (от 5 г. на 1 г. преди възрастта по ДПО)

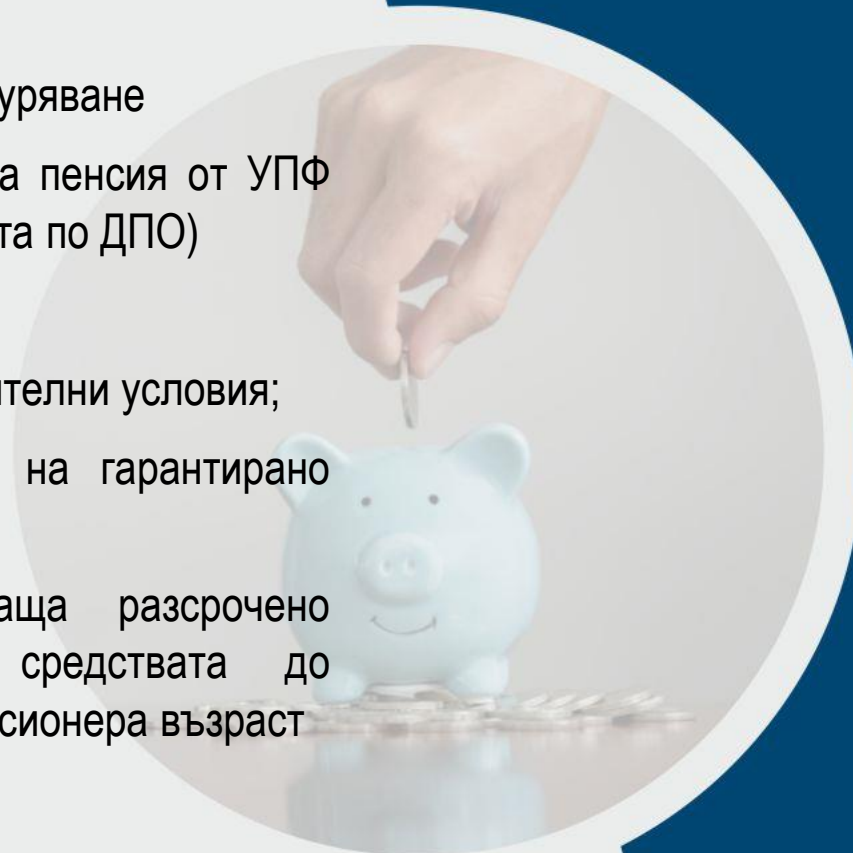
- видове пенсии:

пожизнена пенсия без допълнителни условия;

пожизнена пенсия с период на гарантирано изплащане;

пожизнена пенсия, включваща разсрочено изплащане на част от средствата до навършване на избрана от пенсионера възраст

еднократно плащане

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

Албена Великова

*Българска асоциация по трудово право
и обществено осигуряване*

